SÖRMLANDSLÅTEN

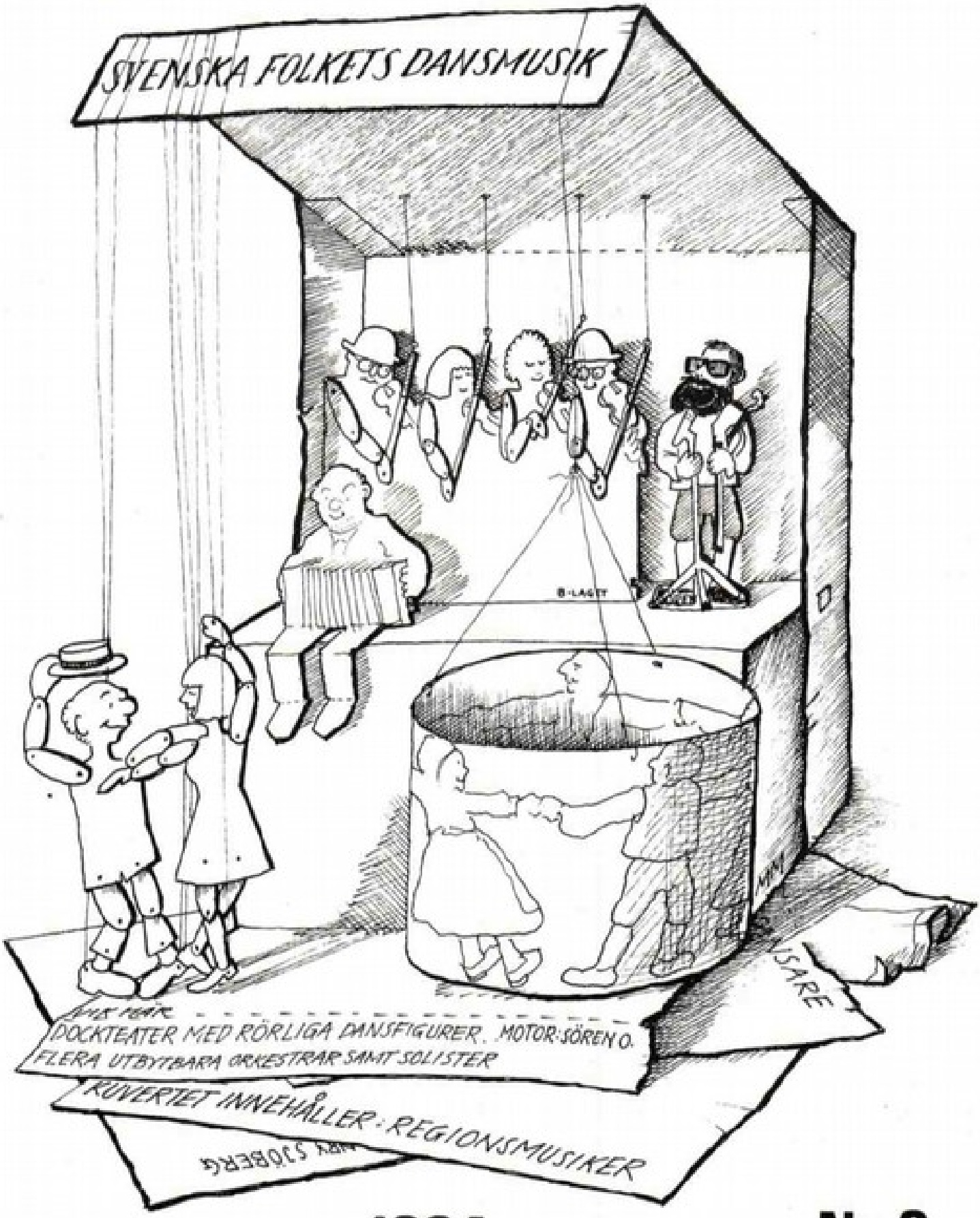

1984 Nr 2

SÖRMLANDSLÅTEN distribueras
till medlemmarna i Södermanlands
Spelmansförbund och Sörmländska
Ungdomsringen. Pren.pris 40:-/år
Insättes pg 12 24 74 - 0 adress
Södermanlands Spelmansförbund.
Skriv pren. på talongen.
Förbundets adress: c/oAndersson
Knoppäng, 640 25 Julita.

Innehåll

Kära läsare	sid.	2
Svenska Folkets Dansmusik		2
Cake Walk		4
Rommelpot - Trumpan		8
Apropå Klippingshandskar		14
Sörmländska Ungdomsringen		
Adresser och funktionärer		15
Kurser		19
Danskvalitet - vad är det?		22
Så gör vi Sörmlandslåten		25
Funderingar		29
Södermannalagen		30
Folkligt samtal		31

Omslagsbilden av Matts Mattsson

Foto: Per-Ulf Allmo
Ingvar Andersson
Marianne Palm
Tofters

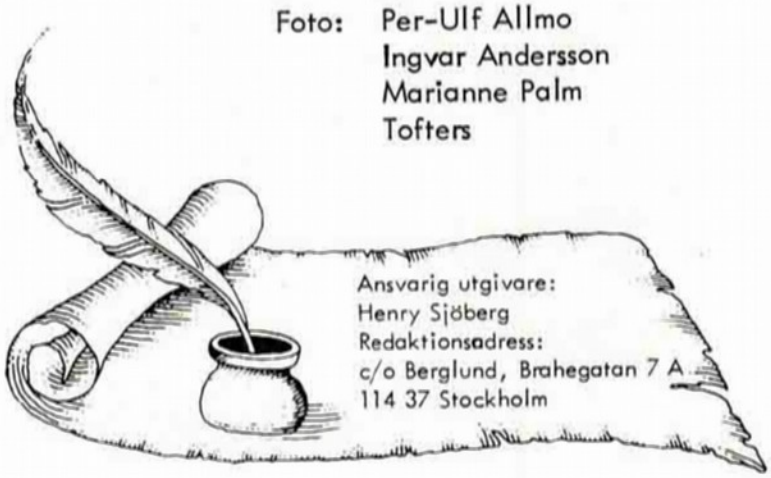
Ansvarig utgivare:
Henry Sjöberg
Redaktionsadress:
c/o Berglund, Brahegatan 7 A
114 37 Stockholm

Upplaga 2.200 ex.

K Ä R A L Ä S A R E !

När jag skriver det här är jag inte helt säker på att det blir en tidning före sommaren. Vi lider av manuskripttorka. Jag är ganska säker på att många av Er som läser dessa rader ofta finner företeelser som Ni opponerar Er mot. Ni säger till Era närmaste: "Det här borde man skriva om". Men Ni kommer Er inte för med att fatta pennan. Det är tråkigt för jag tror att hela vår rörelse skulle stimuleras av en debatt eller av att många framför sina åsikter. Så börja snarast med att skriva av Er aggressionerna. Vi tar in allt som inte innehåller personangrepp. Om det blir nödvändigt så utvidgar vi sidantalet.

Vi vidgar hela tiden vår läsekrets så det kanske är på tiden att vi åter upprepar vår tidnings målsättning. Vi vill att vår tidning skall spegla den sörmländska musiken och dansen. Vi har inga krav på att i första hand vara ett nyhetsorgan utan det är vår förhoppning att det vi skriver skall vara bestående, d.v.s. att tidningen skall ha samma läsvärde om tio år som den har idag.

Det låter fint och högtravande det här men en målsättning skall ju vara någonting att sträva mot. Det är egentligen bara våra läsare som kan avgöra om vi lyckas.

I detta nummer presenterar vi tidningens tillkomst. Vi tror det kan vara intressant för våra läsare att få inblick i arbetsgången. Det som inte framgår av beskrivningen är kostnaderna. Det är ett dyrt nöje vi håller oss med. För 1983 var Spelmansförbundets del i kostnaden 19.556 kronor. Eftersom vi delar kostnaderna med Sörmländska Ungdomsringen så kan alla bilda sig en uppfattning om den totala kostnaden.

Då ska man vara medveten om att den kostnaden består av i stort sett tre poster, tryckning, distribution samt hyra av redaktionslokal. Det finns en del kostnader för papper, klister o.d. men de är så små att de inte nämnvärt påverkar slutpriset.

Tyvärr är det så att Statens Kulturråd tydligen bestämt sig för att vår tidning inte skall få något ekonomiskt stöd. Orsaken till detta är svår att finna men om man läser vilka som får bidrag så finner man att områden som sysslar med den del av kulturen som innehåller prefixet "folk" klart är diskriminerade. Det är naturligtvis ingenting att förundra sig över eftersom finkulturen alltid har haft företräde. Det är väl enbart vi blåögda själar som ibland drömmer om någon sorts objektivitet från dem som styr och bestämmer.

Det här kanske låter som onyanserat "kvirr" så låt oss lämna lite fakta. Tre tidningar inom vårt specialområde sökte för 1983. Det var Omdans, Spelmannen och Sörmlandslåten. Alla tre fick avslag. Tre science fiction tidningar hade sökt. Samtliga fick bidrag. Tillsammans 90.000 kronor. Fem filmtidningar hade sökt. Samtliga fick bidrag. Tillsammans 330.000 kronor. Det är möjligt att jag räknat fel. I så fall har jag tagit till för lite eftersom det inte alltid framgår av tidningens titel vilket fackområde den tillhör.

I vilket fall som helst så skulle denna uppräkning kunna fortsätta ganska länge, men jag tror att de exempel jag givit är tillräckligt belysande.

Till sist vill vi på redaktionen önska Er alla en trevlig sommar!

Henry Sjöberg

Svenska folkets dansmusik

Gammaldansen är hela svenska folkets kulturella arv. Vi är lyckligt lottade genom att vi fortfarande har den i obruten tradition. Den bidrar till att vårt land fortfarande har något av kulturell särart.

Vi tror emellertid inte att gammaldansen kommer att fortleva utan ideella och engagerade insatser av olika slag, och vi menar att man måste rädda den från att främst bli en stillös, stereotyp, svettdrivande motionsinrättning utan sammanhang med kulturlivet och den historiska traditionen.

Med arrangemanget Svenska Folkets Dansmusik har vi velat presentera gammaldans i en delvis ny och variationsrik form, och vi vänder oss både till dansorganisationerna och den breda allmänheten. Detta är ju allas gemensamma kulturarv, och vi vill att alla skall få erfara känslan av att dansa gammaldans till musik som har rätt tempo och är rytmiskt riktig.

Vi har också haft ett pedagogiskt syfte. Uppvisningar har lagts in i programmet, och nästan glömda dansformer som hambopolkett och fransäs har fått vara med. Vi har också uppfunnit titeln "dansjockey". Dennes uppgift består i att orientera om danserna, entusiasmera deltagarna och leda fransäsen.

Benämningen "danskonsert" ger en antydan om utformningen: Musiken framförs av olika spelgrupper enligt ett detaljerat konsertprogram, och publiken medverkar genom att dansa.

Beslutet om att genomföra arrangemangen fattades 1982 i styrelsen för Malmabygdens Folkdanslag och de har sedan ägt rum två gånger i Flen samt en gång vardera i Strängnäs, Nyköping och Åker. Flera konserter är planerade.

Ordinarie medverkande är numera följande:

Organisatör och programledare:	Sören Olsson
Dansjockey:	Henry Sjöberg
Musikutövare:	Rolf Dahlström
	Malmabygdens Spelmanslag
	Malmabygdens B-lag
	Sörmlandsoktetten
Dansare:	Flens Folkdanslag
Programmakare:	Stefan Wiik, Regionmusiken och Sören Olsson
Konstnär:	Matts Mattsson

Dessutom medverkar dansare och musiker från den ort där konserten hålls. Kulturnämnderna och Folkets Husföreningarna har stött verksamheten.

Sörmlandsoktetten är nybildad. Den består av musiker ur Regionmusiken i Strängnäs och musiklärare från musikskolorna i Strängnäs, Eskilstuna och Flen. Den leds av Gunnar af Trampe.

Sören Olsson Bernt Olsson

Sören Olsson, den drivande kraften bakom Svenska Folkets Dansmusik, här i rollen som programledare.

Malmabygdens Spelmanslag tillsammans med dragspelarna Rolf Dahlström och Lars Arvidsson.

Cake Walk

arr. Jerry Mills

Flöjt
Klar. I
Klar. II
Eskvan.
B♭klarv.
Tenor I
Horn / Tenor II
Tuba

Trio

LiberTryck Stockholm 1981

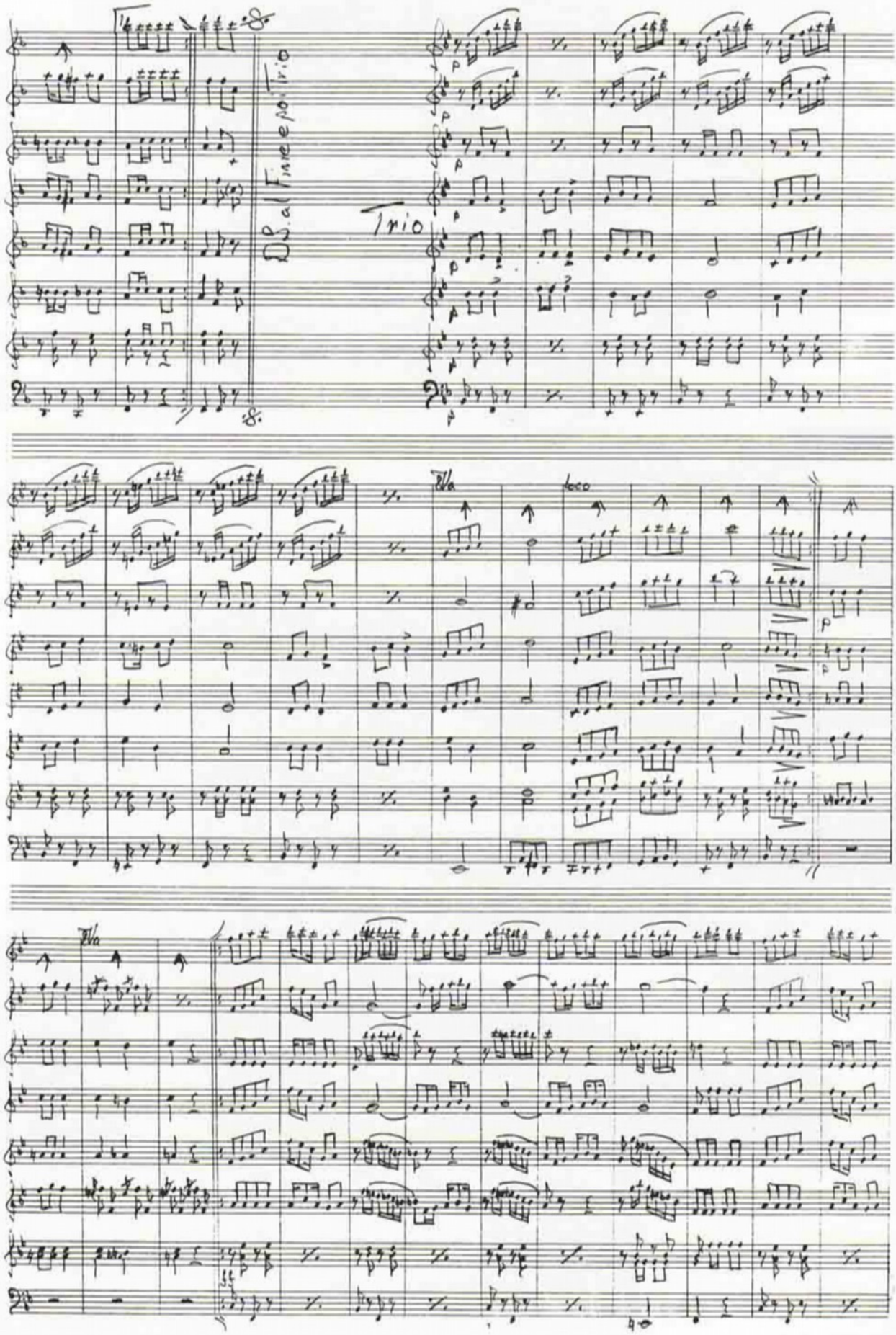
Trio
Trio
Tutti
loco
Tutti

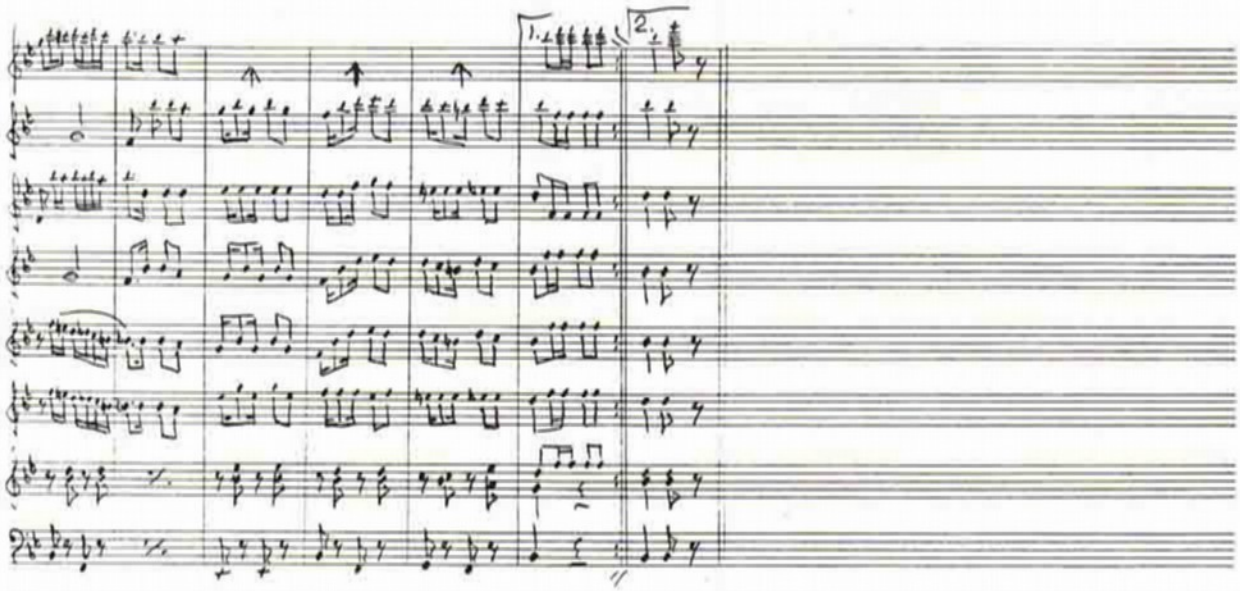

Den nybildade SÖRMLANDSOKTETTEN debuterade i Åkers Styckebruk

Ur uppvisningsprogrammet

Samtliga spelmän i en av de avslutande låtarna. I mitten dragspelaren Rolf Dahlström, känd Jularbotolkare.

ROMMELPOT ~ TRUMPAN,

en friktionstrumma

och dess förekomst i Sverige

ChF

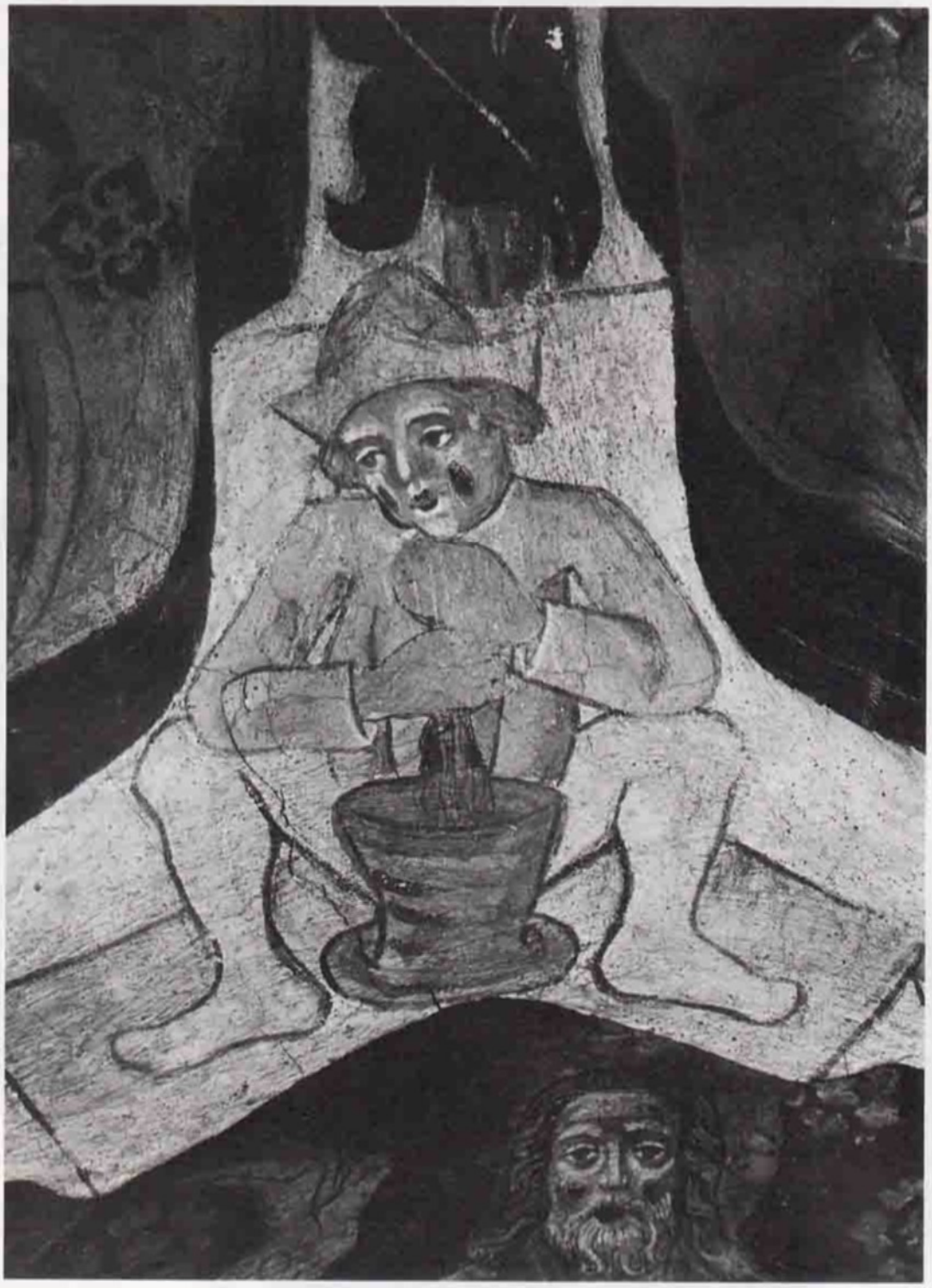

Från en takmålning i Härkeberga kyrka, Uppland
Albertus Pictor 1400-talet

Ur Hilding Celander "Stjärngossame"

En kungörelse från Magistraten i K a r l s k r o n a 1808 lyder: »Som genom flere för detta utfärdade kungörelser, det ofta öfvade oskick, att vid infallande Juhl och Nyårs Högtiderne kringstryka Staden, hus från hus, med så kallade Trumpan, Musik och Sång, JulBåcken och Stjernan, samt att på golfven uti Boningsrum strö Halm, äfvensom att på allmänna plattsar och inne på gårdar låssa skåtta och kasta raketer, blifvit vid En Riksdaler Trettitvå Skillingar Banko förbudit, Alltså ock till förekommande af slikt oskick, har Magistraten acktadt nödigt, at härmedelst ytterligare desse i nämnde fall till ordning och säkerhet ledande förbud förnya.»[2])

Det förtjänar kanske påpekas, att i en tidigare kungörelse av den 21 december 1754 förbjudes visserligen både julhalmen och julbocken, men däremot säges då ingenting om »stjärnan». Har den varit okänd i Karlskrona på den tiden? Det är möjligt, men knappast troligt. Sannolikare är att seden då ännu inte har väckt anstöt, vare sig nu detta får tillskrivas sättet för sedens utövande eller publikens olika inställning.

De anförda förbuden härstammar som synes från städerna. Sannolikt har sådana inte heller alldeles saknats på landsbygden fast de inte återfinns i den tryckta litteraturen. En mellanställning mellan stad och land intar A r v i k a, där det en kort tid (1811—1821) fanns ett stadssamhälle, Oskarsstad. Härifrån har jag funnit följande aktstycke, i Arvika Sockenstämmoprotokoll 1819, d. 2 maj: »Församlingens hedervärde ledamöter hade med ledsnad sett den oseden begås af några inom Oscars Stad wistande Menniskor och äfven af andra, att de vid Jultiden gå omkring med den så kallade Ljusa Stjernan, hvarigenom flera oordningar, såsom fylleri och Dans uppå Högtidsnätterna m. m. förorsakats, hvarföre Socknestämman vidtog det beslut att hvar och en, som hädanefter utöfvar ett sådant oskick, skall betala 10 Rd Bco till Fattig-kassan, eller i brist deraf, sättas i Ståcken.» — — — (Undertecknat E. A. Lagerlöf.)

Utom förbuden är det också enstaka tillfälligt uppdykande notiser, som ger oss små upplysningar, åtminstone om sedens spridning. I den s. k. Årstadagboken av fru Märta Reenstjerna, som 1947 börjat utges i utdrag, finner man följande anteckning för d. 25 dec. 1807 (I s. 367): »Musicanter och utklädde sjungande pojkar vrålade eftermiddagen i förstugan.» De »utklädde» pojkarna kan inte gärna ha varit några andra än stjärngossar, såsom också utgivaren förmodar. Förmodligen har de kommit ut till Årsta herrgård (vid Årstaviken) från Stockholms stad.

Ungefär från samma tid har vi det första vittnesbördet, som härstammar från en f. d. stjärngosse. Hans namn var Johan Ludvig Runeberg. I J. E. Strömborgs Biografiska anteckningar (I, 16) läser man nämligen: »Ännu under den sista julen före sin död erinrade Runeberg sig livligt, huru han vid sex års ålder hade gått med julstjärnan i sin hemstad (Jakobstad), och berättade med sin vanliga glada humor, huru han därvid fick pengar uta' tusan». Frapperande är den enastående tidiga åldern på denne lille stjärngosse. Det torde ha varit Runebergs första mera offentliga framträdande.

[1]) K. Fr. Karlsson, Örebro skolas historia IV s. 144.

[2]) *Trumpan*, ett larminstrument = ty. *Rummelpott*, da. *rumlepotte*. Se Feilberg Jul II 278, H. Wetter Heischebrauch s. 111. — *Trumpan* nämnes också i Uddevalla 1834; se nedan s. 53.

En relativt utförlig framställning ges också i U d d e v a l l a W e c k o b l a d för den 10 jan. 1834. Den är hållen i samma försmädliga kåseristil som insändaren från Göteborg 1791.[1]) »Ett slags Jul-spectakel, som, till en del, från urminnes tid härstädes varit brukligt, har ändtligen, denna Julhelg, uteblifwit, som wi hört, i kraft af Magistratens deremot utfärdade förbud. Stadens innewånare skola säkert hålla wederbörande räkning för afskaffandet av dessa, julfreden och sedligheten störande uppträden; önskligt vore blott, att de i en framtid ej åter måtte innästla sig. Här är det wisserligen i allt för friskt minne, att behöfwa någon beskrifning; men för wåra läsare i landsorterne torde en kort skildring deraf tillåtas. Spectaklet war twåfaldigt: Stjernan och Trumpan.

Noter för friktionstrumma

Klöppelglocke

Klirrstock

Cesang

Kelj fël, gaz-da, kelj fël, száll az Is-ten há-zad-ra se-reg-ëgy-ma-

gá - val, te-ri-tëtt asz-ta- -lá- -val, te-le po-ha - rá- -val,

Jan Molenaer (1609-1665)

Stabreibtrommel

I. Außer *köcsögduda* (= Topfdudel) wird das Instrument in Transdanubien noch *szötyök* (abgeleitet von dem Verbum *szötykül*, das sich auf die Reibbewegung der Hand während des Spiels bezieht), *höppögető*, *höppögő* oder *höbögő* (onomatopoetisch), *köpü* (ursprünglich türk. in der Bedeutung «kegelförmiges Gefäß», heute ung. «Gefäß, in dem Bienen gezüchtet werden»)[1], *duda* (= Dudel) und *gyerekduda* (= Kinderdudel) genannt, in der Tiefebene *köcsögbögő* (= Topfbaß).

II. Das Instrument besteht aus einem irdenen Topf mit oder ohne Henkel und mit einem Rauminhalt von 2–5 Liter. Seine Öffnung ist mit der Harnblase eines Schweines

23 Stabreibtrommel

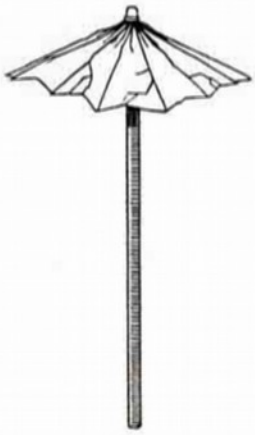

24 Befestigung des Stabes an der Membran einer Stabreibtrommel

bezogen. In der Mitte derselben befindet sich ein 300 bis 700 mm langer Rohrstock, ein Maisstiel oder ein rund geschnitzter Holzstab mit einem Durchmesser von 8 mm (s. Abb. 23). Nachdem der Topf auf dem Markt oder im Laden erstanden wurde, wird ein passendes Stück Schweinsblase zugeschnitten. Ist dieses zu trocken und steif, wird es so lange ins Wasser gelegt, bis es ausreichend elastisch geworden ist. Sodann wird die Blasenmitte an dem einen Stabende im Abstand von 20–30 mm mit einem dünnen Faden festgeschnürt (s. Abb. 24). Manchmal schneidet man konzentrisch in den Stab eine Rille, um somit den Faden haltbarer befestigen zu können. Die Schweinsblase wird nun derart über die Topföffnung gelegt, daß der Stab in die Topfmitte und mit dem langen, freien Ende nach oben zu stehen kommt. Abschließend zieht man die Blase straff über die Topföffnung und umschnürt sie unterhalb des Topfrandes fest mit Fäden. Im Kom. Fejér wird manchmal das obere Stabende in einer Länge von 8–10 mm rutenartig zerspalten, wodurch beim Spiel zusätzlich ein rasselndes Geräusch entsteht.

III. Der Spieler nimmt in stehender oder sitzender Stellung den Topf mit der Öffnung nach oben unter den linken Arm oder greift ihn mit der linken Hand am Henkel, sofern ein solcher vorhanden ist. Mit der rechten Hand umfaßt er den Stab und reibt ihn mit dem angefeuchteten Daumen und Zeigefinger auf- und abwärts. Zuweilen erfolgt das Reiben auch mit einem angefeuchteten oder mit Harzpulver bestrichenen Tuchlappen. Bei abwärts gleitender Reibbewegung erzielt der Spieler einen brummenden Klang von unbestimmter Tonhöhe, der bei der Begleitung von Melodien die Viertel markiert. Wenn der Spieler Achtel erzeugen will, so reibt er ab- und aufwärts.

IV.–V. Die Stabreibtrommel wird vor allem benutzt, um Melodien zu begleiten, so des öfteren, wenn Tanzlieder gespielt werden. Vor etwa einem halben Jahrhundert spielten und tanzten die ärmeren Gutsarbeiter im Kom. Fejér häufig zu den Klängen einer Zither und einer Stabreibtrommel. Gelegentlich spielte man sie auch mit anderen Melodieinstrumenten zusammen, so z. B. mit der Längsflöte und der Klarinette. Mit dem Klirrstock, der Glocke und der Längsflöte gehört in Transdanubien die Reibtrommel zu den Instrumenten, welche die rituellen Regösgesänge begleiten (s. Notenbeispiel 2). Vielfach ist sie zum Kinderspielzeug abgesunken, wovon sich die Bezeichnung *gyerekduda* herleitet.

VI. Angaben über die Stabreibtrommel gibt es aus allen Teilen Transdanubiens. Auch in anderen Teilen Ungarns erinnert man sich ihrer noch. Als erster beschreibt sie Sebestyén (1900) als Begleitinstrument der Regösgesänge in Transdanubien. Auch Dezső Malonyai[1] erwähnt sie aus Transdanubien, und zwar aus der Gegend des Plattensees.

Schnurreibtrommel

I. Das Instrument wird *bika* (= Bulle) genannt. Károly Viski belegt aus der Gemeinde Bereck im Kom. Háromszék in Siebenbürgen als übliche Benennung das onomatopoetische Wort *burrogató*, ohne jedoch anzugeben, ob es sich auf die Stab- oder Schnurreibtrommel bezieht.[2]

II. Das Instrument ist ein Holzkübel ohne Boden. Gelegentlich benutzt man auch einen ausgedienten Blecheimer. Die Membrane verfertigt man aus Schafsfell, das ebenso wie der Balg einer Sackpfeife enthaart und zubereitet wird. Außer Asche verwendet man hierfür auch gelöschten Kalk. Mit dem enthaarten Fell bespannt man nun die größere Öffnung des Gefäßes, wobei der oberste Blechreifen als Spannungsvorrichtung dient. Durch ein Loch in der Fellmitte zieht man dann von unten her ein Büschel Roßhaar, das aus ungefähr ebenso vielen Strähnen besteht wie der Bezug eines Violinbogens. An das sich unter dem Fell befindliche Büschelende bindet man ein Holzstück von Fingerlänge und -breite. Es wird fest an die Membrane gepreßt und mit einigen Stichen an ihr vernäht. Die Maße eines Exemplares, das von den Csángó stammt und sich im UEM (Inv. Nr. 61.151.1) befindet, sind die folgenden: Länge des Gefäßes 400 mm, unterer Diameter 210 mm, oberer Diameter 260 mm, Länge des Roßhaarbüschels 650 mm (s. Abb. 25).

25 Schnurreibtrommel der Csángó

Ur "Musikinstrument från hela världen"

Friktionstrummor

Friktionstrummor innefattar instrument i många olika former och storlekar. Vissa, såsom de som används i afrikanska initiationsceremonier, har den typiska trumformen. Andra är huvudsakligen industriellt framställda leksaksinstrument som blivit populära i många delar av världen. Alla typer av friktionstrummor karakteriseras av ett membran som fås att vibrera genom friktion, varvid det gnids med en tygbit eller ett finger. Samma effekt uppnår man om ett snöre eller en käpp förs genom membranet.

Till vänster Rommelpot – en enkel friktionstrumma tidigare vanlig i flera europeiska länder. Den tillverkades förr genom att man band fast en urinblåsa från ett djur över en kruka av husgeradet och därefter stack en pinne genom trummans skinn.

Till höger Flamländsk rommelpotspelare från 1600-talet.

Till höger Europeiska friktionstrummor. Trummorna tillverkade av lerkärl är från Böhmen (1) och Neapel (2). Den ryska friktionstrumman (3) fås att ljuda med hjälp av hästtagel. Den norska fingerborgstrumman (4), den engelska trumman gjord av en senapsburk (5) och den franska trumman i form av en tuppkyckling tillverkades som leksaker.

1 Friktionstrumma, lera, Tjeckoslovakien (Nationalmuseet, Prag)
2 Friktionstrumma, lera, Italien (Pitt Rivers Museum, Oxford)
3 Friktionstrumma, Sovjet
4 Friktionstrumma, leksaksinstrument, fingerborg av metall, Norge (Pitt Rivers Museum, Oxford)
5 Friktionstrumma, leksaksinstrument, senapsburk, England (Pitt Rivers Museum, Oxford)
6 Friktionstrumma, leksaksinstrument, papp, Frankrike (Pitt Rivers Museum, Oxford)

Nedan Två sätt att alstra ljud hos friktionstrumman – att föra pinnen upp och ned (a), och att få pinnen att snurra genom att gnida den mellan händerna (b).

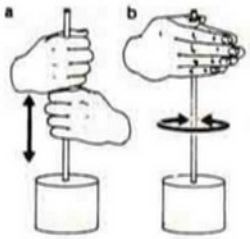

Till höger Afrikanska friktionstrummor. Trumman från Zambia (1) och den sydafrikanska ingungu (2) har båda en pinne genom ett hål i skinnet. Den sydafrikanska moshupiane (3) fås att ljuda genom att man gnider ett knippe våta majsstjälkar över trumskinnet.

Nedan Sydafrikansk ingunguspelare.

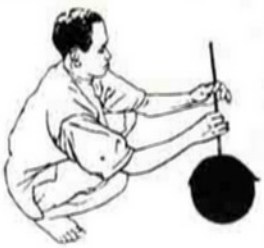

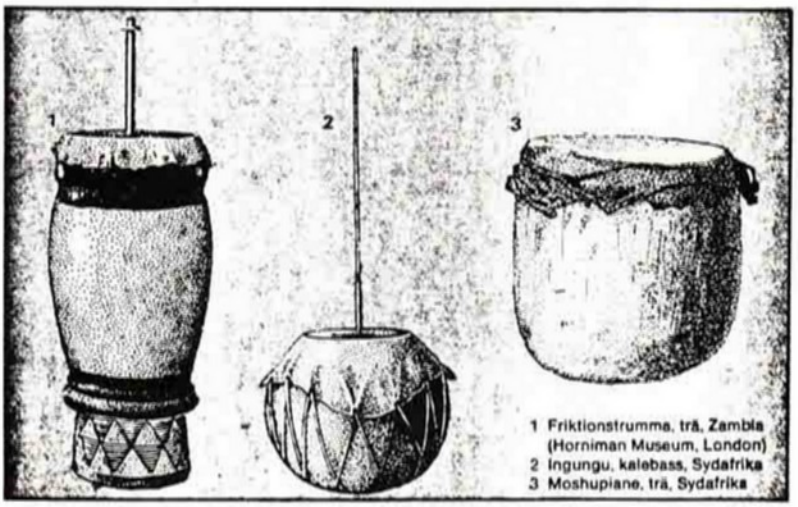

1 Friktionstrumma, trä, Zambia (Horniman Museum, London)
2 Ingungu, kalebass, Sydafrika
3 Moshupiane, trä, Sydafrika

Att spela på en kruka

en ahà upplevelse

Foto Heidi Diels

Apropå Klippingshandskar.....

KLIPPING *klip¹iŋ²*, sbst.¹, r. l. m.; best. **-en**; pl. **-ar.** (**klip-** 1595 (: Klipingzstöffler)—1673 (: Klipingz Qwinfolk Hanskar). **klipp-** 1546 (: klippingz handtskeer) osv. **klypp-** 1673 (: Klÿppings skinn) —1755 (: klyppings-skin)) [fsv. *klippinger*, motsv. d. *klipping*, isl. *klippingr*, klippt fårskinn; eg. vbalsbst. till **KLIPPA**, v.] (i sht förr) på särskilt sätt (med användande av sälg- l. pilbark) logarvat får- (äv. get)skinn (med köttsidan utåt). Till Erich Håkensson .. att han lather honom *(dvs. en mästersven)* medt sig haffve en oxehud, en koohudh och två clippinger till Kon:ge Ma:ttz behoff. *GIR* 25: 176 (1555). I. bänke dyna af Kliping. *BouppttSthm* 1671, s. 1068. Skånska Klippingen är begärlig öfver hela Europa. *VetAH* 1792, s. 52. Med barken af vide och sälg garfvar man klipping till handskar o. d. ÅKERMAN *KemTechn.* 2: 510 (1832). *VaruhbTulltaxa* 1: 209 (1931). — jfr **GUMMER-, HANDKLIPPING.** — särsk. [jfr *släppa till skinnet*] (i Finl.) bildl., i uttr. *sätta* (förr *släppa*) *klippingen till*, sätta livet till. Tranan måste släppa klippingen till. *UrFinlH* v (1760). Den poetiska örnen är ganska seglifvad, dock sätter han genast klippingen till, så snart han träffas i vingen. RUNEBERG 6: 147 (1832). TOPELIUS *Vint.* II. 1: 361 (1856, 1881). jfr BERGROTH *FinlSv.* 275 (1917).

Ssgr (i sht förr): **A** (föga br.): **KLIPPINGSKINN,** se **B**.

B: **KLIPPINGS-HANDSKE.** *Skråordn.* 319 (1546). *OrdnLilleTull.* 1666, s. H 2 a. Malmö Klippings-handskar äro begärliga öfver hela Riket, för deras mjukhet och egna lukt. LINNÉ *Sk.* 202 (1751). *MagKonst* 1327, s. 72. Klippingshandskar kommo ur bruk under 1800-talets senare del. *3NF* 9: 480 (1928). — **-LAV.** (†) laven Peltigera canina var. spuria Ach. ACHARIUS *Lich.* 160 (1798). — **-SKINN.** (**klipping-** 1666—1862. **klippings-** 1647 osv.) klipping. CHRONANDER *Surge* C 8 a (1647). *(I Malmö)* och i andra Skånska städer beredes .. det såkallade Klippingskinnet, som är ett mjukt skinn af unga killingar och lamm, och hvaraf göras hvarjehanda saker, men i synnerhet handskar. STIERNSTOLPE *Arndt* 4: 153 (1808). *Västerb.* 1927, s. 225 *(i fråga om förh. vid 1800-talets början)*. — **-STÖVEL.** Ett par Klipingzstöffler. *SthmTb.* 1595, s. 218 a.

Fig. 1. Biskopshandske från senare medeltiden.

Fig. 2. Handskar, som tillhört Karl X Gustaf. (Lifrustkammaren, Stockholm.)

Fig. 3. Brudhandskar af hvitt skinn, från Vingåker, Södermanland. (Nordiska museet.)

Handske (ty. *handschuh*), en beklädnadspersedel af skinn till betäckning ej blott af handen och, ofta nog, en del af armen, utan ock af hvarje finger särskildt. I svenskan betecknar ordet handske endast en handbetäckning af skinn, under det att en sådan af annat material — silke, linne, bomull, ylle m. m. — kallas v a n t e; i andra språk åter har handbetäckningen, oafsedt det material, hvaraf den tillverkats, ett och samma namn. Tillverkningen af handskar är föremål för en särskild näring, h a n d s k m a k e r i e t. Man skiljer mellan två hufvudslag af handskar: s ä m s k s k i n n s- och g l a c é- l. g l a n s s k i n n s h a n d s k a r. De förra tillverkas af sämskadt älg-, hjort-, kalf-, får- eller getskinn och kunna flera gånger tvättas, utan att förlora sin färg, de senare hufvudsakligen af getskinn (de finaste af gems- och killingskinn, de mindre fina af lammskinn, de sämsta af vanligt hvitgarfvadt fårskinn). Skinnen beredas genom samma medel, som användas vid hvitgarfning (se vidare L ä d e r). Sedan skinnen genom särskild behandling jämnats, tillskäras de i remsor af dubbel handskbredd, sträckas, läggas i lager på hvarandra och utstansas medelst skarpa stålstansar till form af olika handskdelar, som därefter hopsys. K l i p p i n g s h a n d s k a r (da. *klipping*, ett slags fint lammskinn, af *klippe*, afklippa fårets ull; jfr L ä d e r) ha, i olikhet med andra handsksorter, köttsidan utåt och hår- l. narfsidan, från hvilken narfven är afslipad, inåt. Klippingshandskar tillverkas hufvudsakligen i Skåne. En sort kallas i Frankrike *gants de Suède*. Tillverkningen af glacéhandskar är en gammal och betydande fransk industri, i synnerhet i Grenoble och Paris, samt har därifrån spridt sig till andra länder. — Bruket af handskar är urgammalt. Perserna buro sådana till skydd mot kölden, hvaremot grekerna brukade dem vid åtskilligt arbete, särskildt trädgårdsarbete, för att icke göra händerna illa, samt vid måltiderna tunnare sådana för att icke bränna fingrarna, som ännu gjorde tjänst för gaffel. Både hos greker och romare ansågs bruket af handskar som tecken till veklighet, men blef hos de senare med den asiatiska lyxens inbrytande mycket allmänt.

Öfverlämnande af en handske var en ceremoni, som hörde med till förlänande af t. ex. biskopsvärdighet, rätt att anlägga en stad eller slå mynt o. s. v. Riddarnas handskar voro af läder och räckte upp ett stycke på armen samt voro ofta på yttersidorna försedda med järnfjäll. Inom riddarståndet var handskens kastande ett utmaningstecken, och därifrån härleder sig talesättet "kasta handsken åt någon" i betydelsen inleda tvist. En lämning af detta ridderliga bruk, hvilken ännu för ett femtiotal år sedan existerade i Sverige, var att på en bal kavaljeren markerade sin plats i angläsen genom nedläggandet af sin handske, hvars rubbande upptogs som en förolämpning. Först i 13:e årh. började till fruntimmersdräkten höra linnevantar, som räckte till armbågen, och detta mod fortlefde i Sverige ända in på de första årtiondena af 1800-talet, då damerna på baler nyttjade vantar af primalärft, mycket hårdt manglade, för att glansen måtte bli högre. På 1600-talet smyckades gärna handskarna praktfullt med brodering, spetsar o. s. v. (se fig. 2). Färgen var mest gul eller för de finaste handskarna hvit. I dessa äldre tider betäckte handsken äfven en del af underarmen (k r a g h a n d s k a r); först långt frampå 1700-talet försvann kragen, handsken uppskars vid handlofvens insida och anordnades till att knäppas om handleden. Liksom det under riddartiden innebar en stor utmärkelse, att en dam skänkte en kavaljer sin handske, så ha i vissa landsbygder i Sverige ända in i senare tider handskar eller vantar, ofta konstrikt utsydda, utgjort en väsentlig del af de vid trolofningen fästehjonen emellan brukliga gåfvorna (se fig. 3

ADRESSER OCH FUNKTIONÄRER 1984

SÖRMLÄNDSKA UNGDOMSRINGEN

Sörmländska Ungdomsringen

Postadress: Sörmländska Ungdomsringen, Rådhustorget 5 A 633 40 Eskilstuna
Besöksadress: Distriktsexpedition Rådhustorget 5 A Eskilstuna 016-116940
Postgiro: 38 73 16 - 3 Bankgiro: 183 - 6295

Hedersordf.	Ivar Schnell	Tessins väg 21	611 36	Nyköping	0155/13707
Hedersordf.	Fritz Andersson	Esbjergsg. 6	632 32	Eskilstuna	016/422962
Hedersmedlem	Henry Sjöberg	Skåneg. 86	116 37	Stockholm	08/7148421

STYRELSE

Ordförande	Lennart Fredriksson	Mellanv. 22	633 69	Eskilstuna	016/25465
V. ordf.	Björn Gustafsson	Gustafsv. 35	633 46	Eskilstuna	016/115558
Sekreterare	Börje Länn	Törnerosg. 2 B	633 43	Eskilstuna	016/146616
Kassör	Ann-Marie Carlson	Durkg. 5	150 13	Trosa	0156/13664
Studieledare	Göran Berglund	Björkhultsv. 20 C	632 29	Eskilstuna	016/421821
Styrelsemedlem	Karola Holmkvist	Pl 1160	640 24	Sköldinge	0157/50110
Styrelsemedlem	Bengt Haraldsson	Myresjög. 3	643 00	Vingåker	0151/11077
Sektionsledare	Charlotte Lagerwald	Köpmang. 4 A	633 56	Eskilstuna	016/111822
Sektionsledare	Maud Karlsson	Bolmens v. 33	121 64	Johanneshov	0155/86713
Sektionsledare	Rita Ekgren	Krusbärsv. 1 C	641 47	Katrineholm	0150/53823
Sektionsledare	Gunnar Andersson	Näktergalsv. 23	633 69	Eskilstuna	016/25653
Suppleant	Sven-Olof Ersmarker	Häggtäppsv. 17	152 00	Strängnäs	0152/70110
Suppleant	Berit Antonsson	Pl 755 Kolunda	635 90	Eskilstuna	016/22038

SEKTIONER

Dans-lek o Musik	Charlotte Lagerwald	Köpmang. 4 A	633 56	Eskilstuna	016/111822
	Birgitta Olsson	Landsvägsg. 19	640 32	Malmköping	0157/20636
	Sonia Waern	Hammartorpsg. 9	642 00	Flen	0157/11133
	Kåre Wideń	Blåklocksv. 6	632 39	Eskilstuna	016/352504
	Dag Sundin	Finningev. 64 C	152 00	Strängnäs	0152/17664
Barn-och Ungdoms.	Rita Ekgren	Krusbärsv. 1 C	641 47	Katrineholm	0150/53823
	Kent Johnsson	Alfeldtsg. 8	633 40	Eskilstuna	016/146297
	Britt Hortlund	Viag. 5	149 00	Nynäshamn	0752/16598
	Rolf Rehnholm	Jasminv. 4	633 47	Eskilstuna	016/112497
Dräktsektion	Maud Karlsson	Bolmens v. 33	121 64	Johanneshov	0155/86713
	Anne Eriksson	Trosalundsg. 9 E	150 13	Trosa	0156/13639
	Maj-Britt Nilsson	Box 3090	630 03	Eskilstuna	016/148461
	Christina Linder	Snorres väg 16	148 00	Ösmo	0752/38608
	Ing-Britt Gustafsson	Salstag. 18 A	642 00	Flen	0157/13062
Slöjdsektion	Gunnar Andersson	Näktergalsv. 23	633 69	Eskilstuna	016/25653
	Stig Axelsson	Snäckv. 4	613 00	Oxelösund	0155/33281
	Margit Kjellström	Renstigen 1	641 53	Katrineholm	0150/19310
	Jan Kjellström	Renstigen 1	641 53	Katrineholm	0150/19310
Revisorer	Kjell Kolterud	Backav. 2 E	641 37	Katrineholm	0150/15741
	Bo Pettersson	Harstigen 18	152 00	Strängnäs	0152/11543
Suppleanter	Folke Junås	Mörbyv. 43 C	149 00	Nynäshamn	0752/12351
	Ragnhild Wiklund	Fruängsg. 16 B	611 31	Nyköping	0155/10879
Valberedning sammankallande	Kjell Linder	Snorres väg 16	148 00	Ösmo	0752/38608
	Birgit Kindahl	Spireav. 9	633 47	Eskilstuna	016/112286
	Arne Sjöstrand	Lindv. 7	641 53	Katrineholm	0150/55416
	Lars Eriksson	Trosalundsg. 9 E	150 13	Trosa	0156/13639

Föreningar anslutna till Sörmländska Ungdomsringen 1984.

0401 FOLKDANSLAGET PÅ NYKÖPINGSHUS c/o Anders Lind, Ö Bergsg. 37, 611 34 Nyköping
0155/11470 Pg 205671-1

Ordförande	Anders Lind	Ö. Bergsg. 37	611 34	Nyköping	0155/11470
Sekreterare	Lars Risting	Stallbacksgr. 3	611 32	Nyköping	0155/10070
Kassör	Tord Jonsson	Jupiterv. 15	611 60	Nyköping	0155/81788
Dans o Lek	Eivor Karlsson	Ängstugev. 39	611 61	Nyköping	0155/18198
Musik	Evert Lindberg	Brandkärrsv 150	611 65	Nyköping	0155/85462
Barn o Ungdom	Kjell Rehnström	Århammar gård	610 55	Stigtomta	0155/56085
Dräkt o Slöjd	Eva Lindgren	Blåbärsv. 22	611 45	Nyköping	0155/98145
Studieledare	Gunnar Sellberg	Ärtgången 14	611 45	Nyköping	0155/97277

0402 REKARNE FOLKDANS GILLE, Box 76, 631 02 Eskilstuna 016/122772 Pg 34202-2

Ordförande	Örjan Kindahl	Spireav. 9	633 47	Eskilstuna	016/112286
Sekreterare	Vilmar Eriksson	Kvartsgången 25	632 34	Eskilstuna	016/424058
Kassör	Lars Eriksson	Sockenv. 9	632 33	Eskilstuna	016/420116
Dans o Lek	Kåre Wideń	Blåklocksv. 6	632 39	Eskilstuna	016/352504
Barn o Ungdom	Katarina Åberg	Köpmang. 22 F	633 56	Eskilstuna	016/121143
Dräkt o Slöjd	Birgit Kindahl	Spireav. 9	633 47	Eskilstuna	016/112286

0403 NYNÄSHAMNS FOLKDANSGILLE, Box 51, 149 00 Nynäshamn 0752/16907 Pg 37289-6

Ordförande	Lennart Jacobsson	Ugglestigen 33	149 00	Nynäshamn	0752/13932
Sekreterare	Kjell-Åke Ersson	Lövlundsv. 34	149 00	Nynäshamn	0752/16293
Kassör	Bertil Rolff	Kölv. 55	149 00	Nynäshamn	0752/16010
Dans o Lek	Britt Hortlund	Viag. 5	149 00	Nynäshamn	0752/16598
Barn o Ungdom	Liliann Jacobsson	Ugglestigen 33	149 00	Nynäshamn	0752/13932
Dräkt o Slöjd	Christina Linder	Snorres v. 16	148 00	Ösmo	0752/38608

0404 JÄRNA-TURINGE FOLKDANSGILLE, Box 87, 153 00 Järna 0755/71813 Pg 646207-1

Ordförande	Curt Edelsvärd	Jägarv. 19	153 00	Järna	0755/71813
Sekreterare	Berit Hjelm	Kråkbärsv. 16	155 00	Nykvarn	0755/45667
Kassör	Hugo Dahlqvist	Rosenlundsv. 22	151 30	Södertälje	0755/15767
Dans o Lek	Lillemor Hansson	Slota Gård	153 00	Järna	0755/50053
Musik	Lennart Darsell	Myrstugan	153 00	Järna	0755/70096
Barn o Ungdom	Margareta Andersson	Rönnv. 14 A	153 00	Järna	0755/71827

0405 VERDANDIS FOLKDANSLAG, Box 58, 641 21 Katrineholm Pg 462252-8

Ordförande	Harrieth Nilsson	Jungfrug. 3 C	641 31	Katrineholm	0150/51617
Sekreterare	Carina Eriksson	Väla	640 23	Valla	0150/60129
Kassör	Reinhold Peterson	Carl Ugglasv.17	641 37	Katrineholm	0150/52791
Dans o Lek	Kjell Kolterud	Backav. 2 E	641 37	Katrineholm	0150/15741
Barn o Ungdom	Pernilla Eriksson	Grävlingsst. 2	641 53	Katrineholm	0150/17114
Dräkt o Slöjd	Margit Kjellström	Renstigen 1	641 53	Katrineholm	0150/19310

0406 FLENS FOLKDANSLAG, Pilv. 3, 642 00 Flen 0157/11517 Pg 383089-0

Ordförande	Gunnar Mårdberg	Pilv. 3	642 00	Flen	0157/11517
Sekreterare	Leif Moby	Orrhammar 258	642 00	Flen	0157/14368
Kassör	Kurt Garälv	Orrhammar 99	642 00	Flen	0157/10220
Dans o Lek	Sonia Waern	Hammartorpsg. 9	642 00	Flen	0157/11133
Musik	Ing-Marie Sundin	N.Järnvägsg 12A	642 00	Flen	0157/11000
Barn o Ungdom	Karina Berg	Rundv. 18 B	642 00	Flen	0157/11844
Dräkt o Slöjd	Ing-Britt Gustafsson	Salstag. 18 A	642 00	Flen	0157/13062

0407 VINGÅKERS FOLKDANSLAG, c/o Bengt Haraldsson, Myresjög. 3, 643 00 Vingåker
0151/11077 Pg 4304780-2

Ordförande	Bengt Haraldsson	Myresjög. 3	643 00	Vingåker	0151/11077
Sekreterare	Carina Nyberg	Östergårdsg. 5	643 00	Vingåker	0151/11824
Kassör	Kjell Larsson	Villag. 44	643 00	Vingåker	0151/11298
Dräkt o Slöjd	Aino Larsson	Villag. 44	643 00	Vingåker	0151/11298

0408 MALMABYGDENS FOLKDANSLAG, Box 28, 640 32 Malmköping 0157/20636 Pg 810187-5

Ordförande	Bernt Olsson	Landsvägsg. 19	640 32	Malmköping	0157/20636
Sekreterare	Birtt Karlsson	Landsvägsg. 24	640 34	Sparreholm	0157/30539
Kassör	Asta Bergman	Kilholmen	640 32	Malmköping	0157/20266
Dans	Ingrid Olsson	Odonstigen 20	152 00	Strängnäs	0152/12137
Musik	Bernt Olsson	Landsvägsg. 19	640 32	Malmköping	0157/20636
Barn o Ungdom	Birgitta Olsson	Landsvägsg. 19	640 32	Malmköping	0157/20636
Dräktråd	Eva Larsson	Kettsletorp	640 32	Malmköping	0157/44069

0409 NÄSHULTA FOLKDANSLAG, c/o Agneta Dahlgren, Mossebov. 9, 633 52 Eskilstuna
Pg 928519-8

Ordförande	Maj Palmqvist	Uttermarksg 27	633 51	Eskilstuna	016/148590
Sekreterare	Agneta Dahlgren	Mossebov. 9	633 52	Eskilstuna	016/115399
Kassör	Gunnar Andersson	Näktergalsv. 23	633 69	Eskilstuna	016/25653
Dans o Musik	Jan-Ingvar Dahlgren	Mossebov. 9	633 52	Eskilstuna	016/115399
Barn o Ungdom	Carita Wallin	Rossviksv. 3	633 70	Eskilstuna	016/21290
Dräkt o Slöjd	Kerstin Andersson	Näktergalsv. 23	633 69	Eskilstuna	016/25653

0410 FOLKDANSLAGET OXELÖ-GILLE, Boc 60, 613 01 Oxelösund, 0155/36745 Pg 106433-6

Ordförande	Berndt Johansson	Vallsundsv. 80	613 00	Oxelösund	0155/33931
Sekreterare	Bo Pettersson	Spjutv. 12	613 00	Oxelösund	0155/33579
Kassör	Karl-Inge Karlsson	Nyponv. 17	613 00	Oxelösund	0155/35446
Dans o Lek	Roland Eriksson	Breviksv. 3	613 00	Oxelösund	0155/35332
Musik	Kent Johansson	Trädgårdsg 3 C	613 00	Oxelösund	0155/34197
Barn o Ungdom	Roland Eriksson	Breviksv. 3	613 00	Oxelösund	0155/35332
Dräkt o Slöjd	Anita Eriksson	Breviksv. 3	613 00	Oxelösund	0155/35332

0411 SALEMS GILLE,c/o Siv Ohisson, Traststigen 34, 144 00 Rönninge 0753/54802
Pg 86793-7

Ordförande	Owe Richardsson	Traststigen 15	144 00	Rönninge	0753/54675
Sekreterare	Siv Ohlsson	Traststigen 34	144 00	Rönninge	0753/54802
Kassör	Rune Bjärelid	Blåbärsstigen 6	144 00	Rönninge	0753/52388

0412 STRÄNGNÄS GILLES FOLKDANSLAG, Box 179, 152 00 Strängnäs, 0152/17192 Pg 855226-5

Ordförande	Thor-Inge Svensson	Flodins v. 27 A	152 00	Strängnäs	0152/12336
Sekreterare	Kent Seijboldt	Finningev. 43 C	152 00	Strängnäs	0152/14836
Kassör	Ingrid Ardell	Finningev. 43 C	152 00	Strängnäs	0152/14836
Dans o Lek	Åke Pehrsson	Vallbyv. 50 C	152 00	Strängnäs	0152/14644
Barn o Ungdom	Kerstin Frykmo	Trädgårdsg.36 A	152 00	Strängnäs	0152/17546
Dräkt o Slöjd	Asta Hoflin	Finningev. 66 F	152 00	Strängnäs	0152/11632

0413 ÖSMO HEMBYGDSGILLES FOLKDANSARE, Box 87, 148 00 Ösmo Pg 733064-0,

Ordförande	Börje Lillhannus	Angelv. 6	148 00		0752/38670
Sekreterare	Marie Eklund	Bj. Barkmansv 44	148 00	Ösmo	0752/30207
Kassör	Börje Axelsson	Tärnv. 12	148 00	Ösmo	0752/38227
Dans o Lek	Leena Jibbefors	Torgg. 9 B	149 00		0752/14461
Musik	Jan Eklund	Trutv. 5	148 00	Ösmo	0752/30376

0415 TROSA FOLKDANSGILLE, Box 140, 150 13 Trosa 0156/13664 Pg 661709-6

Ordförande	Hans Carlson	Durkg. 5	150 13	Trosa	0156/13664
Sekreterare	Gunnel Gissleń	Balders Hage 23	156 00	Vagnhärad	0156/11334
Kassör	Berit Hansson	Lokes Hage 13	156 00	Vagnhärad	0156/11738
Dans o Lek	Ingrid Hjälmhed	Måsg. 11	150 13	Trosa	0156/13948
Barn o Ungdom	Monica Knutsson	Lokes Hage 34	156 00	Vagnhärad	0156/11366
Dräkt o Slöjd	Ann-Cathrine Holgersson	Kvartsv. 8	150 13	Trosa	0156/12880
Studieledare	Gunn Bäck	Ejderg. 9	150 13	Trosa	0156/12231

0416 SÖRMLANDS FLODA FOLKDANSLAG, c/o A-C Olsson, Ökna Säteri, 641 90 Katrineholm
0150/70235 Pg 293167-3

Ordförande	Margareta Wällersten	Flodafors	641 90	Katrineholm	0150/70179
Sekreterare	Ann-Charlotte Olsson	Ökna Säteri	641 90	Katrineholm	0150/70235
Kassör	Roland Geiborg	Larslund	640 23	Valla	0150/60863
Barn o Ungdom	Karola Holmkvist	Pl 1160	640 24	Sköldinge	0157/50110
Dräkt o Slöjd	Monica Rydegren	Furuv. 10	640 23	Valla	0150/60718

0417 BYGDEGILLET NYKÖPING, Trollstigen 9, 611 45 Nyköping 0155/97179 Pg 541166-5

Ordförande	Lars Wideń	Strogen	611 90	Nyköping	0155/53075
Sekreterare	Bengt Perers	Trollstigen 9	611 45	Nyköping	0155/97179
Kassör	Jan Olsson	Vinterv. 9	610 60	Tystberga	0155/60303
Musik	Lars Lordin	Åttingev. 14	611 50	Nyköping	0155/57242

DIREKTANSLUTNA MEDLEMMAR I SÖRMLÄNDSKA UNGDOMSRINGEN 1984

Ivar Schnell	Tessins väg 21	611 36	Nyköping	0155/13707
Artur Andersson	Sörgården Granhed	641 90	Katrineholm	
Arne Blomberg	Insektsv. 10	611 63	Nyköping	0155/16608
Henry Sjöberg	Skåneg. 86	116 37	Stockholm	08/7148421

SVENSKA UNGDOMSRINGEN FÖR BYGDEKULTUR

Postadress	Box 4030	102 61 Stockholm	08/420630
Besöksadress	Tjärhovsg. 18		
Förlaget			08/420687

MEDLEMSTIDNINGEN HEMBYGDEN

Rune Holmberg	Löparv. 5	791 31 Falun	023/15086

SÖRMLÄNDSKA
UNGDOMSRINGEN

Datum 1983-11-08

KURSER FÖR SAMILIGA SEKTIONER UNDER 1984.

1. Ungdomsledarutbildning, Dräkt

Datum:	1984-01-28
Plats:	Societetshuset, Trosa
Målgrupp:	Nya dräktintresserade medlemmar
Målsättning:	Ge deltagarna insikt i Dräktsektionens arbete och få svar på frågor.
Kurskostnad:	100 kr.

2. Ungdomsledarutbildning, Dräkt

Datum:	1984-01-29
Plats:	Societetshuset, Trosa
Målgrupp:	Deltagare i grundutbildning I-IV, 1982-83.
Målsättning:	Uppföljning av grundutbildning.
Kurskostnad:	100 kr.

3. Ungdomsledarutbildning, Dans

Datum:	1984-01-29
Plats:	Mellösagården
Målgrupp:	Föreningarnas dans och Musikledare
Målsättning:	Utökat danskunnande
Innehåll:	Uppställningsdanser
Instruktör:	Sonia Waern
Kurskostnad:	60 kr

4. Barn-och Ungdomsledarutbildning

Datum:	1984-02-11-12
Plats:	Åsa Folkhögskola
Målgrupp:	Tidigare delt. i del 1 och II
Kurskostnad:	300 kr.

5. Ungdomsledårutbildning, Dans

Datum:	1984-03-04
Plats:	Eskilstuna
Målgrupp:	Aktiva dansledare
Målsättning:	Utbyte av erfarenheter
Kurskostnad:	60 kr.

6. Hjälpledarutbildning BUS

Datum:	1984-03-11
Plats:	Mellösagården
Målgrupp:	Ungdomar 12-16 år
Målsättning:	Att fungera som hjälpledare
Kurskostnad:	60 kr.

7. Ungdomsledarutbildning Slöjd

Datum:	1984-03-17--18
Plats:	Vårdinge Folkhögskola
Målgrupp:	Föreningarnas slöjdintresserade
Målsättning:	Att få igång slöjdverksamheten i föreningarn
Kurskostnad:	300 kr.

8. Ungdomsledarutbildning, Dräkt Grundutbildning del 1.

Datum:	1984-03-24--25
Plats:	Hagabergs Folkhögskola, Södertälje
Målgrupp:	Dräktintresserade medlemmar
Målsättning:	Grundläggande dräktrådsutbildning
Kurskostnad.	300 kr.

9. Barn-och Ungdomsledarutbildning

Datum:	1984-04-15
Plats:	Rönninge
Målgrupp:	Föreningarnas Barn-och Ungdomsledare
Målsättning:	Vår-BUL
Kurskostnad:	60 kr.

10. Barn-och Ungdomsledarutbildning

Datum:	1984-05-19--20
Plats:	Fiskeboda
Målgrupp:	Deltagare i Fiskebodalägret 1983
Målsättning:	Kunna fungera som hjälpledare i Föreningarna
Kurskostnad:	150 kr.

11. Ungdomsledarutbildning Dans

Datum:	1984-08-26
Plats:	Katrineholm
Målgrupp:	Aktiva dansledare
Målsättning:	Utbyte av erfarenheter
Kurskostnad:	60 kr.

12. Ungdomsledarutbildning Dans och BUS, Grundutbildn. del 1.

Datum:	1984-09-07--09
Plats:	Åsa folkhögskola
Målgrupp:	Aktiva eller blivande dansledare
Målsättning:	Att utbilda nya ledare inom både Barn och Vuxenverksamheten.
Kurskostnad:	300 kr.

13. Ungdomsledarutbildning BUS

Datum:	1984-09-23
Plats:	Eskilstuna
Målgrupp:	Föreningarnas Barn-och Ungdomsledare
Målsättning:	Sånglekar och Ramsor för de yngre
Kurskostnad:	60 kr.

14. Ungdomsledarutbildning Dräkt Del II

Datum:	1984-09-29--30
Plats:	Vårdinge Folkhögskola
Målgrupp:	Deltagare i grundutbildn. del 1
Målsättning:	Utökat dräktkunnande
Kurskostnad:	300 kr.

15. Ungdomsledarutbildning, Dans och BUS, Grundutbildning del II

Datum:	1984-10-12--14
Plats:	Åsa folkhögskola
Målgrupp:	Deltagare i del 1
Målsättning:	Enl. del 1
Kurskostnad:	300 kr.

16. Ungdomsledarutbildning Slöjd

Datum:	1984-10-27--28
Plats:	Näshulta
Målgrupp:	Föreningarnas slöjdintresserade
Målsättning:	Att starta slöjdverksamhet i föreningarna
Kurskostnad:	300 kr.

17. Ungdomsledarutbildning Dräkt

Datum:	1984-11-10--11
Plats:	Katrineholm
Målgrupp:	Föreningarnas dräktledare
Målsättning:	Utökat dräktkunnande
Kurskostnad:	300 kr.

18. Ungdomsledarutbildning BUS

Datum:	1984-11-17--18
Plats:	Åsa Folkhögskola
Målgrupp:	Föreningarnas Barn-och Ungdomsledare
Målsättning:	Utökat sång och danskunnande
Kurskostnad:	300:-

OBS!

Nytt spelmanslag

HANSSON HARPLAG
Rolf Hansson
Vildvinsvägen 5
632 33 Eskilstuna 016/42 20 81

Danskvalitet – vad är det ?

Jag går och bär på några funderingar som jag gärna vill delge våra läsare.

Jag har under några veckor farit runt landet och dokumenterat gammaldans. Anledningen till besöken är en undersökning som Nordisk Förening för Folkdansforskning startat. Den går ut på att vi dokumenterar två gammaldansmiljöer i varje enskilt land och att vi därefter jämför vårt material. Undersökningen utförs i samtliga nordiska länder, d.v.s. Sverige, Norge, Finland, Danmark, Island och Färöarna. I Sverige är Arkivet för Folklig Dans ansvarig för projektet och jag har tagit till min hjälp Mats Nilsson från Göteborg. Vi bestämde oss för Dala-Floda i Dalarna och Vollsjö i Skåne. För att få ett tydligare svenskt material dokumenterade vi även en kväll på Mälarsalen i Stockholm.

Och så till mina funderingar. Det är helt klart en avsevärd skillnad på hur gammaldansen utförs på dessa tre platser. Då uppstår frågan - varför?

Ett skäl kan vara att man helt enkelt alltid har dansat olika i Skåne och Dalarna. Men varför är det i så fall **så stora likheter** mellan Stockholm och Dalarna?

Om man då tittar djupare på problemet så finner man att i Skåne dokumenterade vi härmtradition, d.v.s. huvudparten av dansarna hade lärt sig grunderna i dans genom att härma. I Dala-Floda och på Mälarsalen kan man i huvudsak anta att dansarna lärt sig genom kurser, vi kan kalla det danslärartradition. Den stora skillnaden verkar vara att dansarna i Skåne dansar till det som musiken spelar men de i Dala-Floda och Stockholm dansar det de lärt sig på kurs, d.v.s. så här har jag lärt mig att man ska dansa schottis och sedan spelar det egentligen inte så stor roll vad musiken spelar. Detta betyder att man i Skåne finner att dansarna har ett gemensamt rytmiskt mönster. När man tittar ut över salen gungar alla samtidigt. På de två andra platserna finner man ganska många olika stilar.

Men vi fann dessutom klara skillnader mellan sättet att dansa i Dala-Floda och i Stockholm. Detta kan naturligtvis enklast förklaras genom skillnader i upptagningsområde. I Dala-Floda var det huvudsakligen folk från orten. En av pojkarna som dansade var från Mockfjärd och det fick han höra många gånger den dagen vi filmade. Mälarsalen i Stockholm besöks väl huvudsakligen av dansare från Stockholm, men den kvällen vi dokumenterade fanns det folk från Uppsala och Södertälje där, men dessutom några stycken från Värmland (Ransäterspojkarna svarade för musiken).

Men skillnaden i sättet att dansa på dessa platser måste ändå kunna sökas i andra orsaker. Det bör väl vara så att man i Dala-Floda har en intern danslärartradition d.v.s. att man har en eller högst två danslärare som i stort sett arbetar likadant som sina föregångare. Utan att på något sätt ta in begreppet kvalité i diskussionen kan man säga att det skapar en viss trygghet för eleven när han skall ut och praktisera. Besökarna på Mälarsalen i sin tur representerar med all säkerhet många olika danslärare. Resultatet av detta blir nästan kaotiskt. Vitt skilda uppfattningar om teknik och rytmik blandas och för åskådaren blir det hela mycket förvirrande.

Slutsatsen av en undersökning som den vi nyligen utfört är att danslärartraditionen håller på att förstöra gammaldansen i Sverige.

Man kan hitta två allvarliga brister i danslärartraditionen idag:

1. Dålig rytmik och följsamhet till musiken.
2. Dålig teknik.

Vad ska vi då göra för att förbättra situationen?

Det bästa skulle naturligtvis vara att återgå till härmmetoden, men det är nog en omöjlighet. Vi har under 1960-1970-talen byggt upp vår kursverksamhet till en omfattning som är svår att göra sig av med.

Det enda alternativ som jag kan se är att vi skapar ett instrument för att garantera kvalitén på danslärarna.

Det är på tiden att vi inom folkdans- och gammaldansrörelsen skapar legitimerade danslärare.

Detta i sin tur betyder att dansläraren - för att bli auktoriserad - måste genomgå ett prov. Detta prov bör ej kopplas till eventuell utbildning utan vara fristående.

I all annonsering från resp. folkdansorganisation, gammaldans- eller studieförbund skall i fortsättningen anges att man i sin kursverksamhet anlitar legitimerade danslärare.

För att en reform av ovan skisserat förslag skall kunna genomföras fordras stor uppslutning från berörda organisationer och deras medlemmar. Men det tror jag inte är någon omöjlighet eftersom det borde vara varje sann dansväns önskan att höja kvalitén på dansen. Det gör vi bäst genom att sätta stopp för alla dem som utnyttjar dansens popularitetsvåg i kommersiellt syfte.

Rent praktiskt skulle det hela kunna gå till på följande sätt. Övervakande organ borde vara Samarbetsnämnden för Folklig Dans där alla de inblandade organisationerna är representerade. Lämpligt är att fastställa speciella provdagar för olika delar av landet. Varje prov bör innehålla två delar, dels en del som handlar om resp. dansforms historik, teknik och musik dels en del som handlar om hur man förmedlar dansformen till elever. Det kan vara nödvändigt att dessutom begränsa sig innehållsmässigt, d.v.s. att man första gången blir legitimerad lärare i gammaldans varefter man kan bygga på med t.ex. övrig pardans.

Det är viktigt att man fastställer om man har behov av att skapa legitimation för all dans som ryms inom folkdansblocket eller om det räcker med pardansdelen. Jag skulle vilja föreslå att man börjar med pardans eftersom den såväl ur traditionell som nordisk synvinkel är vår viktigaste dansform.

Sammanfattningsvis! Vi har alldeles för länge låtit utvecklingen styra oss. Det är på tiden att vi ingriper. Allt för en bättre dansvärld på 1990-talet.

Henry Sjöberg

Från Söder.

14

Östermalms Dans-Institut

OBS! adressen →

7 B Brahegatan 7 B

Anders Selinders komiska, men tillika karaktäristiska **daldans** eller den sirliga **menuette de la cour** inläres barn och ungdom å privata lektioner samt i familjer.

OSB.! Dessa danser, utförda **i kostym,** kunna bereda såväl dess utöfvare som åskådare mycket nöje under julhelgen och äfven sedan, samt dansas af 2 à 4 personer. Snar anmälan bör göras.

JOHN RINGENSON

Mångårig dansör vid kungl. St. teatern.

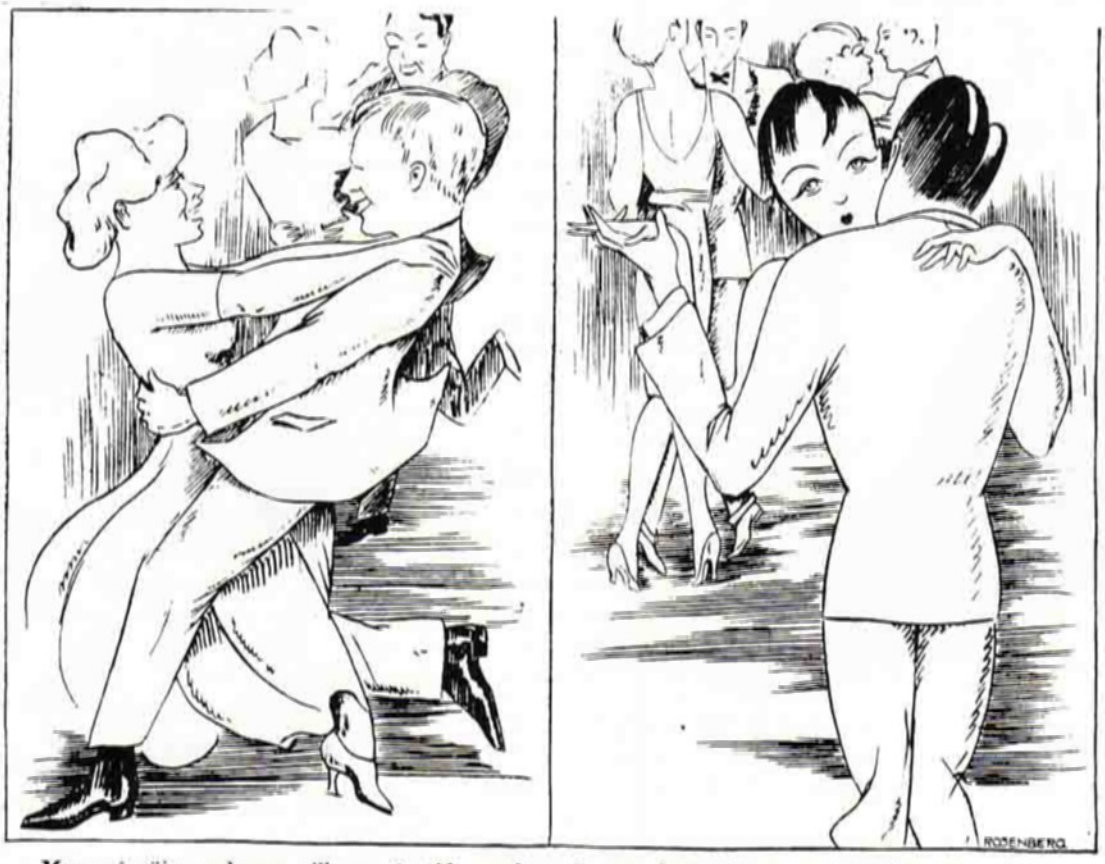

Man må säja, vad man vill om vår tids ungdom, den ser dock på livet med betydligt större allvar än gångna tiders.

Så gör vi SÖRMLANDSLÅTEN

Irene Sjöberg

Vi har länge tänkt att presentera hur vi gör vår tidning men vi har varje gång skjutit upp det i brist på spaltutrymme.

Men så här går det till.

1. När vi fått klart för oss i stora drag vad tidningen skall innehålla bestämmer vi vem som ska skriva vad. Vi kontaktar också andra personer som vi tror kan bidra med någonting. Tyvärr kommer det alltför sällan några spontana bidrag. Som tur är har vi vår faste kolumnist Bernt Olsson och vår utmärkte illustratör Matts Mattsson.
2. De flesta manus som kommer in måste renskrivas och anpassas till lämplig spaltbredd. Det jobbet sköter Birgit Eisenbrandt på kvällar och nätter.
3. När vi fått en uppfattning om manuskriptens omfattning vidtar arbetet med insamlandet av och letandet efter lämpligt bildmaterial. Det kan ibland kräva många telefonsamtal och kontakter. Ibland får vi anlita vår "flygande kanonfotograf" Per-Ulf Allmo som alltid ställer upp.

4. Lay-out arbetet består av att vi klipper och klistrar varje sida för sig. Allt sker för hand men om raderna på senare tid blivit rakare beror det på att vi fått ett ljusbord till redaktionslokalen. Christina Frohm och jag brukar tillbringa åtskilliga, ibland ganska nöjsamma, timmar med detta. Vi brukar räkna med att den här delen av arbetet tar lika många timmar som tidningen har sidor. Det sista momentet är att skriva innehållsförteckning och följebrev till tryckeriet. Det är en härlig känsla när man går med det färdiga manuset till posten för vidarebefordran till

5. Tofters Tryckeri i Östervåla. De får själva presentera sin verksamhet men vi vill gärna framhålla att samarbetet under alla år fungerat utmärkt.

A. Tofters arbetar med avancerad teknik gällande text och bild. Fotografier inläses med laser i datorsystemet. På bilden arbetar bildoperatören med att förändra en inläst bild. Bild och text sättes sedan ut på samma sidfilm.

B. Sidfilmerna monteras manuellt till ark. Dessa kopieras sedan på plåtar som inspänns i tryck-pressarna.

C. Från tryckhallen med en fyrfärgspress i förgrunden. I den trycks alla fyra färgerna på en gång.

D. Efter tryckningen falsas, häftas och skäres tidningarna. I maskinen kan flera ark läggas upp i de olika stationerna.

Tonårskursen 7-9 sept.-84

OBS! Kursavgiften subventioneras.
Du behöver bara betala 150:-

KOM IHÅG!

Folkmusikfonden och
Gustaf Wetters Minnesfond
Postgiro nr 71 55 33-6
Alla bidrag är välkomna.

Funderingar av Matts Mattsson

Efter stämman med min giga
i skuggan av ett träd
jag diktar om en piga.
. . . . . .
Andra genier har diktat om pigor
han Harry har skrivit den härintill.
Försök Du också, om Du vill!

PIGOR

Minnes barndomens pigor;
tilldels själar
med ödsliga, sensuella ögon;

tilldels höga brösts och mäktiga länders varma
arvsmonument från forna vadmalsland.
Slagfärdiga munnars rop i slåttern;
samsångens pigpsalm i ladugård;
drömmar på knä ibland rovor;
surmjölk i stenkrus på renen.
Det buttra mumlet om Olga
faren i väg till Idaho.

Många tomma pigor sutto
med hängande själar;
men många sutto där stolta: undersamt barnkära
kvinnor
med buttert melodiska röster
mumlande liksom ur myter.

Där fanns pigor med jungfrudunkel,
med legenden i schalen
och digra frågor i hindklara ögon.
Maria gick
med vit andedräkt
över världens höstkalla scen.

Där fanns gitarrens klagande himlapiga.
Den slarviga dansbanelängterskan fanns
och den obstinata flottistpigan
— fetischdyrkare inför matrosuniformer.

Men underligast höstskymningarnas
trollska längterska,
separatorns vemodiga, tunga prästinna
som bugade och drog, bugade och drog
den mjölkrytande Alfa-lavalen,
med spiselelden speglad
i undrande ögon.

Då sjöng det urtrollska bondska i sinnet
som en tung malm.
Buttra talade rösterna.
Barnet låg undrande i vaggan,
jakthunden såg upp från sin korg.
Var det inte som sången om eviga bönder?
Som malmen av givande jord?

HARRY MARTINSON

Södermannalagen 1325

I. Huru en man skall fästa sig hustru.

En man vill bedja om hustru åt sig med sina närmaste fränders råd.[1] Han skall uppsöka den man, som är rätt giftoman. Fader skall vara sin dotters giftoman. Finnes ej fader, då skall det vara broder.[2] Finnes ej broder, då skall det vara de närskyldaste fädernefränderna med de närmaste mödernefrändernas råd.[3] Åt vem som de fästa henne, skall det vara en laglig fästning. Och ingen skall hava rätt att upphäva denna fästning, om icke verkliga hinder finnas, och biskopen skall råda över deras skilsmässa.[4] § 1. Om en mö går från sin faders eller sin moders råd, skall hon vara skild både från fädernearv och mödernearv, om hon icke får nåd av dem medan de leva och de förlåta hennet det.[5] — Änka må själv råda över sitt gifte med faders och närmaste fränders råd.[6]

II. Om bröllop.

Nu lagar en man till bröllop i tre bröllopstider under ett år.[7] Nu får han sina fränders flock och följe och far efter sin fästmö för att bedja om henne.[8] Då vägras hon honom, en gång och sedan ännu en gång. Då skall hennes giftoman böta tre marker för var gång, som han har vägrat honom, som lagligen beder om sin fästmö.[9] Nu far han tredje gången efter sin fästmö, och hon vägras honom då liksom förut. Då samle han sin frändeflock och tage sedan henne, var han kan få henne. Och hon skall sägas vara lagligen tagen och icke våldtagen. Den som rövar henne från honom, böte fyrtio marker, tjugo marker till målsäganden, tio till konungen och tio till hundaret.[10]

VI. Huru äkta makar åtskiljas barnlösa.

Nu skiljas äkta makar åt barnlösa; dör mannen före hustrun, då skall envar av dem äga sängen efter den andre med allt det som därtill hör. Lever hustru efter sin man, skall hon äga sina kyrkkläder, de bästa och icke de sämsta; det skall vara tröja och kjortel, kappa och två huvuddukar, spänne och fingerring. Som fördel i boet skall hon icke få mera.[30] Lever man efter sin hustru, skall han äga utom skiftet häst, sadel, sina kyrkkläder och fyra folkvapen, men intet mera som fördes i boet.[31]

30. »Fördel i boet», fsv. *enfä*, egendom som tillhör någon ensamt (jfr »ensak», böter som tillfaller någon ensamt). Enligt UL Ä 10 pr (och VmL Ä 10 pr) skulle kvinnans kyrkkläder bestå av »tröja, kjortel, kappa och huvudduk, icke mera, om ock mera finnes». En huvudduk, spänne och fingerring äro alltså tillägg i SdmL.

31. Mannens fördel i boet är densamma i UL och VmL. I stället för »fyra folkvapen» har dock UL »vapen med vilka han kan väl fara till strid» och VmL »vapen, om sådana finnas». De fyra folkvapnen voro säkerligen desamma, som enligt Add. 2 skulle vara hamnans vapen: sköld och svärd, spjut och järnhatt.

Folkligt samtal med hänsyftning å Sveriges seger i schlagerfestivalen.

Bernt Olsson

- Ha du hört att di vann igår? Di sa't föreksten på nyhetera i môrse.
- Ä dä för dä du sir så hörker ut?
- Ja, dä klart dä rolit - dä ä dä visst dä. Ha du hört någe ôm'et?
- Ja, ja hörde di skulle sjungä, di där pôjka - fast ja såg just inte någe på't. Ja ä just inte någe för dä där myckna sjungä - di hålls ju jämt mä dä där - å saggär ôm'et i tininga mä - å i teve. Å sen så tycker ja di åbäkär sej så förbankade dant di där sångara!
- Joodå. Du skulle ha sitt. Dä va allä möjligä där å skuttä å gapä - fast di där pôjksata di va duktigä, dä får en lôv te säjä - di skuttä å gapä värst utå dôm allihop - så di vart allt värst di. Så di vann.

  Ja tycker dä rolit när svenska går sta å vinner. Dä ä ju lite svensk kultur dä där, kan en säjä.
- Joo, dä kan en le säjä dä mä. En förstår sej le inte på dä finä i kråksången - fast ja tycker dä ä lite - javetintevajaskasäjä.... ... fast ja va inne ett tag i går kväll, å då va dä pådraje, så ja stog i dörra å såg lite på't. Fast då va dä e sån där vrôl-honä - å måla va ho å vickä på ändan gjorde ho å hoverä sej.
- Då vart du allt stinnöjder!
- Näävars, ja vet inte dä. Ja tyckte dä vart förajlit å stå å si på dä där - så ja geck ut å gjorde rent åt hönsa. Så ja såg aldri di där Harrys. Fast fruntimra hadde sitt dôm - för di satt å

tittä - å di sa att dä va bra, sa di. Di ä visst nåra hormoner, ska varä. Va va dä di sjöng då?

- Ja, dä va diggilej å diggido å diggilej... ja, ja kommer inte ihôg va dä va di sjöng. Fast du skulle ha sitt va di hadde på föttera! Di hadde stövvler, å di va förgylldä - hur di bär sej åt mä dä, dä vet ja inte - men förgylldä va di.
- Ja, di hittär på - fast dä ä di le tvungnä te - en får nog varä påhittuger ifall en ska levä på dä där.
- Joho du! En får nog varä rättså finurliger ... Du å ja skulle nog inte kunnä levä på å skuttä ikring på dä där vise - då finge en le inte ihop te lite ätä en gång.
- Nää, å sen så blir en ju flåsmätter bara en går ôppför farsttrappa tycker ja.
- Du ä le för buckuger, ha vurti!
- B´ror på va dä ska varä dä där diggilej å diggilo? Dä låter lite behändit.
- Jaa, ja ha någe funderä på dä där! Numerä så sjunger di ju mycke på utrikiska. Dä ska le varä nåra kärleksord, kan ja tro.
- Jovars. Dä ä nog någe sånt därnt. Fast di där förgylldä stövlo ä nog inte mycke å ha - inte när en ska hålls i jolpärolanne iallafall!
- Nä då passär dä sej nog bättre mä di här gamlä kängo, fast di inte sir mycke ut.
- Å, di ä le inte så dummä di där... Heller åckså så kan du ju ta å bôrstä å dôm dä värstä å förgyllä dôm - så kan du sjungä diggelidej du mä!
- Johodu! Då vurte en allt populär riktit - överallt bôrtikring. Så dä tror ja ja ska försökä mä! Å du kan ju varä mä å spelä munspel å vickä på ändan.
- Ja då ställer vi le ôpp i schlagerfinalen nästa år.
- Jaha, då ä dä överenskommi!

Glad Sommar!

FÖRSAMLINGAR I SÖDERMANLANDS LÄN

1.1.1970

+—+—+- LÄNSGRÄNS

—·—·—·— KOMMUNBLOCKSGRÄNS

——— KOMMUNGRÄNS

····· FÖRSAMLINGSGRÄNS

ISSN 0346 - 2595

MASSBREV